Socialstyrelsen

Yrkesintroduktion för socialtjänstens barn- och ungdomsvård

Studiehandledning för arbetsledare och introduktionsansvariga

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. På begäran kan vi ta fram publikationen i ett alternativt format för personer med funktionsnedsättning. Skicka frågor om alternativa format till alternativaformat@socialstyrelsen.se.

Artikelnummer: 2025-11-9928

Publicerad: www.socialstyrelsen.se, november 2025

Innehåll

Om studiehandledningen 4

Stöd för yrkesintroduktion 5

Syfte och mål 5

Programmets upplägg 5

Programmets genomförande steg för steg 7

Bilaga 1. Mall för individuell introduktionsplan 9

Dina förkunskaper 9

Bilaga 2. Kompetensmål 13

Yrkesrollen 13

Barnets bästa och rätt till delaktighet 13

Risker och utsatthet för barn och unga 14

Aktualisera 14

Utreda del 1 14

Utreda del 2 15

Besluta 15

Samtal med barn 16

Öppna insatser – utforma och följa upp 16

Placeringar – utforma och följa upp 17

Om studiehandledningen

Denna studiehandledning beskriver hur du kan arbeta med Socialstyrelsens *Stöd för yrkesintroduktion inom den sociala barn- och ungdomsvården*. Den riktar sig till dig som ansvarar för att introducera nyanställda socialsekreterare och ger dig den information du behöver för att guida den nyanställda genom programmet. Programmet, som består av tio olika arbetsblad och en struktur för uppföljande samtal, hittar du på Kunskapsguiden.se.

Förutsättningarna för organiserade introduktionsprogram varierar i landets kommuner. Socialstyrelsens stöd för yrkesintroduktion utgör ett komplement till lokal arbetsplatsintroduktion och kommunala och regionala introduktionsprogram. Stödet kompletterar och förbereder även för grundutbildning i Barns behov i centrum, BBIC.

Stöd till yrkesintroduktion kompletterar verksamhetens lokala aktiviteter för den nyanställda.

Stöd för yrkesintroduktion

Syfte och mål

Socialstyrelsens stöd för yrkesintroduktion är en hjälp för socialtjänstens barn- och ungdomsvård att introducera nyanställda i nära anslutning till det dagliga arbetet. Programmet syftar till att ge nyanställda socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården grundläggande kompetens för arbetet. Målet är att den nyanställda efter programmet ska kunna:

- Handlägga ärenden rättssäkert i dialog med barn, föräldrar och viktiga personer.
- Möta barn och familjer med lyhördhet och respekt.
- Samverka med nätverk och andra aktörer.

För varje kompetens har Socialstyrelsen formulerat kompetensmål, som ligger till grund för utformningen av yrkesintroduktionen. Målen hittar du i Bilaga 2 – Kompetensmål.

Yrkesintroduktionen kompletterar andra introduktionsinsatser, såsom BBIC grundutbildning, och bidrar till kunskap och färdigheter som är nära knutna till den egna verksamheten. Genom att kollegor och arbetsledare engageras i kunskapsförmedling och reflektion över egna arbetssätt får den nyanställda hjälp att sätta sig in i arbetsplatsens arbetssätt och kultur.

Programmets upplägg

Programmet Stöd för yrkesintroduktion består av tio arbetsblad, som den nyanställda arbetar med självständigt, samt en struktur för uppföljande samtal. Arbetsbladen täcker kunskapsområden som har identifierats som centrala för arbetet. Varje arbetsblad innehåller:

- Läs- och reflektionsuppgifter
- Praktiska övningar
- Fördjupande moment med kollegor
- Stöd för summering av nya kunskaper i samtal med den introduktionsansvariga

Arbetet med varje arbetsblad tar cirka 5–8 timmar och bör genomföras under ungefär en månad.

Yrkesintroduktionen är tänkt att genomföras under det första anställningsåret. Det kan användas i sin helhet, men det går också bra att välja ut relevanta delar. I vilken ordning man arbetar med de olika

arbetshäftena kan också anpassas efter den nyanställdas förkunskaper eller verksamhetens övriga introduktionsinsatser.

Yrkesintroduktionen kan genomföras med en enskild nyanställd eller med en grupp av nyanställda, beroende på förutsättningarna i din verksamhet.

Återkommande dialog summerar nya lärdomar

Arbetet med vart och ett av arbetsbladen avslutas med ett samtal, så kallat introduktionssamtal, mellan dig och den nyanställda. Samtalet utgår från den nyanställdas summering av arbetet med det aktuella kunskapsområdet och syftar till att reflektera över lärdomar och tillsammans söka svar på frågor som kan ha uppstått. Introduktionssamtalet avslutas med att planera arbetet med nästa kunskapsområde.

På detta sätt arbetar ni er tillsammans igenom programmet steg för steg. Efter det sista introduktionssamtalet träffas ni för ett uppföljande samtal, för att stämma av hur introduktionen som helhet har gått och hur den nyanställda har kommit in i arbetet.

Din roll under yrkesintroduktionen

Den nyanställda kan förväntas ta eget ansvar för sitt lärande under yrkesintroduktionen. Som introduktionsansvarig ska du:

- Guida och stödja den nyanställda genom hela programmet.
- Planera och följa upp arbetet med varje kunskapsområde.
- Uppmuntra reflektion och gemensamt lärande i arbetsgruppen.
- Säkerställa sekretess i alla moment där den nyanställda tar del av ärenden.

Dina förberedelser

- ☐ Gå igenom materialet på Kunskapsguiden.se för att få en överblick.
- ☐ Anpassa upplägget utifrån verksamhetens introduktionsprogram och den nyanställdas förkunskaper.
- ☐ Planera tidsåtgången – boka in återkommande studietillfällen (kortare pass varje vecka).
- ☐ Utse stödjande kollegor som kan bidra med sina erfarenheter i vissa läraktiviteter.
- ☐ Förbered dig för planerings- och introduktionssamtal.

Programmets genomförande steg för steg

Steg 1. Planeringssamtal

Syfte: att planera arbetet med introduktionen.

Gör så här:

- Gå igenom *Mall för individuell introduktionsplan* (bilaga 1) tillsammans med den nyanställda.
- Identifiera vilka områden som kräver mest fokus.
- Välj ut ett första arbetsblad att arbeta med.
- Planera tid i kalendern för självstudier, kollegiala möten och nästa samtal.
- Klargör ömsesidiga förväntningar mellan dig och den nyanställda.

Efter samtalet: den nyanställda börjar arbeta med första arbetsbladet.

Steg 2. Löpande arbete

Den nyanställda arbetar självständigt med varje arbetsblad och genomför:

- Läsning och reflektionsövningar.
- Praktiska moment, ibland tillsammans med kollega.
- Sammanfattning av lärdomar inför nästa samtal.

Du följer upp vid behov och fångar upp frågor eller behov av stöd.

Steg 3. Introduktionssamtal (efter genomfört arbete med respektive arbetsblad)

Syfte: summera och reflektera.

Diskutera exempelvis:

- Hur gick det att genomföra aktiviteterna?
- Vilka är de viktigaste lärdomarna?
- Finns behov av fortsatt stöd eller fördjupning?
- Vilket blir nästa kunskapsområde att arbeta med?

Avsluta med att planera arbetet med nästa arbetsblad och boka nästa introduktionssamtal.

Steg 4: Uppföljningssamtal (efter genomfört arbete med det sista arbetsbladet)

När alla arbetsblad är genomförda:

- Summera hur introduktionen fungerat.
- Identifiera områden för fortsatt utveckling.
- Samla erfarenheter inför framtida arbete med yrkesintroduktion.

Praktiska tips

- Planera arbetet – korta, återkommande tillfällen fungerar bäst.
- Involvera kollegor aktivt i introduktionen.
- Anpassa tempot efter individens behov.
- Dokumentera framsteg och reflektioner i introduktionsplanen.

Introducerar du nya medarbetare i socialtjänstens barn- och ungdomsvård?

Du är viktig!

En bra introduktion till yrket bidrar till att den nya kan känna sig trygg och göra ett bra jobb.

Bilaga 1. Mall för individuell introduktionsplan

Med stöd av denna mall för individuell introduktionsplan lägger du som är ny och din introduktionsansvariga tillsammans upp en plan för introduktionen. Planeringen bidrar till en anpassad introduktion, som utformas både efter dina förkunskaper, andra introduktionsinsatser och era lokala förutsättningar.

Dina förkunskaper

Här får du göra en skattning av dina förkunskaper inom de olika ämnesområden som behandlas i yrkesintroduktionen. Med hjälp av dina svar kan du tillsammans med den introduktionsansvarige identifiera vilka områden som kan behöva extra fokus och vilka ni kan gå igenom mer översiktligt inom ramen för din introduktion. Ni kan också välja i vilken ordning ni ska arbeta med de olika områdena.

Väg samman dina förkunskaper inom varje område.

Välj den siffra som du tycker beskriver din kunskapsnivå bäst.

1. Yrkesrollen

Olika aspekter av rollen som socialsekreterare i den sociala barn- och ungdomsvården: uppdrag och ansvar, förhållningssätt och bemötande, det professionella samtalet, samverkan och kvalitet i verksamheten.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

2. Barnets bästa och rätt till delaktighet

Grundläggande rättigheter som uttrycks i barnkonventionen och svensk lagstiftning, samt bedömning av barnets mognad för delaktighet.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

3. Risker och utsatthet hos barn och unga

Barns utveckling samt teorier om risk- och skyddsfaktorer och exempel på situationer där barn far illa eller riskerar att fara illa.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

4. Aktualisera

Handläggning och dokumentation i samband med att socialtjänsten tar emot anmälan, ansökan eller information på annat sätt samt vid skyddsbedömning, förhandsbedömning och beslut om att inleda eller inte inleda en utredning.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

5. Utreda del 1

Handläggning och dokumentation vid utredningsplanering och inhämtande av uppgifter.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

6. Utreda del 2

Handläggning, dokumentation och bedömning av barnets behov samt sammanställning av beslutsunderlag.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

7. Besluta

Handläggning och dokumentation vid beslut efter en utredning, vid överklagan och vid beslut när samtycke saknas.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

8. Samtal med barn

Barns olika förmågor till samtal, olika typer av samtal och vad som är viktigt att tänka på i samtal med barn.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

9. Öppna insatser – utforma och följa upp

Olika öppna insatser samt handläggning och dokumentation vid utformning och uppföljning av en öppen insats.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

10. Placeringar – utforma och följa upp

Grundläggande principer om placering utanför hemmet samt utformning, uppföljning och avslutning av vård.

1 ☐ Inga kunskaper	2 ☐	3 ☐	4 ☐	5 ☐ Mycket goda kunskaper

Plats för kommentar

Bilaga 2. Kompetensmål

Yrkesrollen

Avsnittet behandlar olika aspekter av rollen som socialsekreterare i den sociala barn- och ungdomsvården: uppdrag och ansvar, förhållningssätt och bemötande, samverkan och kvalitet i verksamheten och ska bidra till följande kompetensmål:

- Förstå de vägledande principerna i socialtjänstlagen, förvaltningslagen, LVU, FB, FN:s konvention om mänskliga rättigheter.
- Förstå att huvudprincipen för socialt arbete är respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet, men att barns behov av skydd har företräde.
- Förstå att uppdraget som socialsekreterare innebär att arbeta med både stöd och skydd, samt vara medveten om de utmaningar som detta kan innebära.
- Förstå socialsekreterarens roll som myndighetsperson i socialtjänstens organisation.
- Förstå principerna för delegation, beslutsfattande, dokumentation, offentlighet och sekretess.
- Känna till viktiga komponenter i stödjande och motiverande arbetssätt.
- Förstå BBIC:s grundprinciper.
- Förstå vikten av samarbete med andra aktörer samt grundläggande faktorer och verktyg för ett framgångsrikt samarbete.
- Känna till grundläggande aspekter av kvalitets- och utvecklingsarbete i verksamheten.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Barnets bästa och rätt till delaktighet

Avsnittet behandlar barnets grundläggande rättigheter som de uttrycks i barnkonventionen och svensk lagstiftning, samt bedömning av barnets mognad för delaktighet och ska bidra till följande kompetensmål:

- Förstå principerna om barnets bästa och barnets rättigheter enligt Barnkonventionen och aktuell lagstiftning.
- Kunna uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Risker och utsatthet för barn och unga

Avsnittet behandlar barns utveckling samt teorier om risk- och skyddsfaktorer och situationer där barn far illa eller riskerar att fara illa och ska bidra till följande komptensmål:

- Förstå varför socialtjänsten behöver ha en helhetssyn på barn och deras behov.
- Känna till BBIC-triangeln och dess olika områden.
- Känna till grunderna i barns utveckling.
- Förstå begreppen risk- och skyddsfaktorer och hur kunskaperna om dessa kan användas i arbetet med barn och unga.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Aktualisera

Avsnittet behandlar handläggning och dokumentation i samband med att socialtjänsten tar emot en anmälan, ansökan eller information på annat sätt samt vid skyddsbedömning, förhandsbedömning och beslut om att inleda eller inte inleda en utredning och ska bidra till följande kompetensmål:

- Känna till på vilka olika sätt ett ärende kan bli aktuellt inom socialtjänstens barn- och ungdomsvård.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Aktualisera genomförs på ett rättssäkert sätt.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Utreda del 1

Avsnittet behandlar handläggning och dokumentation vid utredningsplanering och inhämtande av uppgifter och ska bidra till följande kompetensmål:

- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Utreda ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.

- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja föräldrar till delaktighet utifrån var och ens förutsättningar.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Utreda del 2

Avsnittet behandlar handläggning, dokumentation och bedömning av barnets behov samt sammanställning av beslutsunderlag och ska bidra till följande kompetensmål:

- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Utreda ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Förstå att analysarbetet är en kumulativ process.
- Känna till olika arbetssätt och standardiserade bedömningsmetoder som används i handläggningssteget Utreda.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja föräldrar till delaktighet utifrån var och ens förutsättningar.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Besluta

Avsnittet behandlar handläggning och dokumentation vid beslut efter en utredning, vid överklagan och vid beslut när samtycke saknas och ska bidra till följande kompetensmål:

- Känna till vilka olika bedömningar och beslut en utredning kan mynna ut i.
- Känna till viktiga komponenter i stödjande och motiverande arbetssätt.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Besluta ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja föräldrar till delaktighet utifrån var och ens förutsättningar.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.

- Känna till vad som gäller för överklagan av beslut.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Samtal med barn

Avsnittet behandlar barns olika förmågor till samtal, olika typer av samtal och vad som är viktigt att tänka på i samtal med barn och ska bidra till följande kompetensmål:

- Kunna uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Kunna föra samtal med barn utifrån grundläggande principer om samtal med barn.
- Känna till viktiga komponenter i stödjande och motiverande arbetssätt.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Öppna insatser – utforma och följa upp

Avsnittet behandlar olika öppna insatser samt handläggning och dokumentation vid utformning och uppföljning av en öppen insats och ska bidra till följande kompetensmål:

- Känna till olika typer av öppna insatser
- Känna till vilka öppna insatser som finns att tillgå i den egna kommunen.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Öppna insatser – utforma och följa upp ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Följa upp ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Känna till arbetssätt och lokala rutiner för öppna insatser i den egna kommunen
- Känna till viktiga komponenter i stödjande och motiverande arbetssätt.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja föräldrar till delaktighet utifrån var och ens förutsättningar.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.

- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Placeringar – utforma och följa upp

Avsnittet behandlar grundläggande principer för vård utanför hemmet samt utformning, uppföljning och avslutning av vården och ska bidra till följande kompetensmål:

- Känna till olika typer av placeringar.
- Känna till vilka särskilda behov placerade barn kan ha.
- Känna till grundläggande principer för socialtjänstens arbete med placerade barn.
- Förstå de huvudsakliga bestämmelserna i LVU.
- Känna till var man kan ta del av erfarenheter från barn som varit placerade i samhällsvård.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Placeringar – utforma och följa upp ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Förstå hur de olika delarna i handläggningssteget Följa upp ska genomföras på ett rättssäkert sätt.
- Känna till viktiga komponenter i stödjande och motiverande arbetssätt.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja barn till delaktighet på hans eller hennes villkor.
- Förstå betydelsen av att uppmuntra och stödja föräldrar till delaktighet utifrån var och ens förutsättningar.
- Förstå betydelsen av att bemöta barn, föräldrar och andra aktörer med respekt för den enskildes integritet och rättigheter.
- Känna till lagar, handböcker, föreskrifter och andra kunskapsstöd som är relevanta för området, samt var de finns.

Socialstyrelsen

Yrkesintroduktion för socialtjänstens barn- och ungdomsvård
(artikelnr 2025-11-9928)
kan laddas ner från socialstyrelsen.se/publikationer.